

**HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ SENATOSU'NDAN
"4+4+4" EĞİTİM DÜZENLEMESİYLE İLGİLİ OLARAK
KAMUOYUNA AÇIKLAMA**

Hacettepe Üniversitesi Senatosu, bilimsel bir komisyon tarafından hazırlanan ve Senatamız tarafından kabul edilen bu bildiriyle, toplumumuzun tüm kesimlerini ilgilendiren, İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi, kamuoyunda kısaca "4+4+4" olarak adlandırılan ve son günlerde yoğun tartışmalara neden olan, eğitim sisteminin yeniden yapılandırılması konusunda toplumumuzu bilgilendirme ve bu vesileyle görüşlerini paylaşma gereksinimi duymuştur.

Eğitim, hem bugün hem de gelecek için önemlidir. Uluslar, insan sermayesine yaptıkları yatırımlar yoluyla kendilerini yeniden inşa etmektedirler. İyi eğitilmiş ve yetiştirilmiş bir nüfus, hem bireylerin ve toplumların refahı hem de insan hakları, demokrasi ve özgürlüklerin geliştirilmesi, yaşam beklentisi, toplumsal bütünleşme ve çevrenin korunması için gereklidir. Eğitimin bireysel gelişme ve toplumsal refaha ilişkin bu tür etkileri ampirik araştırmalar ve bir çok uluslararası konferans ve zirvede tartışılarak güçlü biçimde onaylanmıştır.

Eğitimle ilgili uluslararası eğilimler:

- UNESCO tarafından yürütülen Uluslararası Eğitim Sınıflandırma Standartlarına göre, eğitim kademelerinin ilkökul - ortaokul ve lise biçiminde üçlü olarak veya ilköğretim ve lise biçiminde ikili olarak sınıflandırılması mümkündür. Çeşitli ülkelerde bu yapılandırmanın farklı uygulamaları vardır.
- Tüm eğitim sistemlerinde zorunlu eğitim süreleri genel olarak uzatılma eğilimindedir. Ancak bu süre uzatımı oldukça ağır seyretmektedir. Örneğin son 30 yılda sadece 8 AB ülkesi bu süreyi 1 veya 2 yıl uzatmıştır. Türkiye 1997 yılında zorunlu eğitim süresini 3 yıl uzatmıştır.
- AB ülkelerinde en yaygın zorunlu eğitim süresi 9-10 yıldır. Buna Almanya, Fransa, İtalya, Finlandiya, İsveç ve Norveç dahildir.
- AB ülkelerinde en yaygın zorunlu eğitime başlama yaşı 6'dır. Başlama yaşı bazı ülkelerde 5 yaş bazılarında 7 yaştır.
- Okula başlama yaşı daha erken yaşlara inme eğilimindedir. Örneğin, AB ülkelerinin çoğunluğunda zorunlu olmamasına karşın okul öncesi eğitim 3-4 yaştaki çocukların neredeyse tamamına yaygınlaşmıştır.
- Ortaöğretimde okul terklerinin önlenmesi gelişmiş ülkelerin en önemli mücadele alanıdır.
- Mesleki eğitim, ağırlıklı olarak ortaöğretim (lise) düzeyinde ele alınmaktadır. Ortaokul düzeyinde mesleki eğitim sınırlı sayıda ülkede vardır.
- Ortaöğretimdeki mesleki eğitimin payının ortalaması gelişmiş ülkelerde %40'lar civarındadır. Türkiye'de ise %45'dir. Ancak ülkelere göre çok farklı oranlar vardır. Örneğin; Avusturya, Belçika ve Çek Cumhuriyeti gibi %70'in üzerinde olan ülkeler yanında, İtalya, Japonya, Güney Kore gibi %25'den düşük olan ülkeler de vardır: Dolayısıyla her ülkenin kendi eğitim ve ekonomik yapısına uygun bir dağılım söz konusudur. Bu konuda kesin bir orandan bahsedilemez.

Yasa teklifi neleri öngörmektedir?

- İlköğretime başlama yaşının 5 yaşına çekilmesi,
- İlköğretim kademesinin, ilkokul (4 yıl) ve ortaokul (4 yıl) olarak iki ayrı kademeye ayrılması ve ayrı binalarda eğitim yapılması,
- Zorunlu eğitim süresinin 12 yıla çıkarılması,
- İlköğretimin ikinci kademesinde (ortaokullarda) mesleki programların açılması.

Yasa teklifine ilişkin Üniversitemiz Senatosunun görüşleri:

- Yasa teklifinde okul öncesi eğitime hiç yer verilmemiş olması, okul öncesi eğitimle ilgili olarak son yıllardaki atılımların ihmal edilebileceğini akla getirmektedir. Dolayısıyla okul öncesi eğitime güçlü bir vurgu yapılması, halihazırda yürütülmekte olan Okul Öncesi Eğitimi Güçlendirme Projesi çalışmalarının da göz önünde bulundurulması, hükümet politikaları ve Milli Eğitim Bakanlığı Stratejik Planında 3-4 yaş için öngörülen %70'lik hedefe ulaşılması çerçevesinde, ana sınıfının (60-72 ay) *ücretsiz ve zorunlu* hale getirilmesi gündeme alınmalıdır.
- Zorunlu eğitimin 6 yaşında başlatılmasının, çocukların zihinsel, sosyal, duygusal, bedensel ve dil gelişim özellikleri yönünden daha uygun olacağı düşünülmektedir.
- 8 yıllık ilköğretim kademesinin, "4+4" (ilkokul ve ortaokul) olarak yeniden yapılandırılması UNESCO eğitim sınıflandırmasına göre mümkündür. Ancak, ilköğretimin tek kademe yerine iki ayrı kademe biçiminde yeniden düzenlenmesinin gerekçesi anlaşılamamıştır. Türkiye, sekiz yıllık zorunlu eğitimle birlikte son 15 yıllık dönemde önemli kazanımlar elde etmiştir. Örneğin; okullaşma oranı %85'den %98'e, kızların okullaşma oranı ise daha yüksek bir artışla %79'dan %98'e çıkmış ve kızların okula erişimi erkeklerle eşit düzeye gelmiştir. Bu gelişmelere karşın, eğitimin niteliği, kalabalık sınıflar, ikili eğitim, okula düzenli devam edemeyen çocuklarla ilgili sorunlar önemini korumaktadır.
- 12 yıllık zorunlu eğitim süresi geçici madde ile düzenlenmiştir. Oysa zorunlu eğitim süresi ana madde içinde düzenlenmelidir. Ancak uygulama ileri tarihte başlayacaksa, o zaman geçici madde ile bu tarih belirtilmelidir.
- Eğitim faaliyetleri öğrencilerin ilgi, yetenek, tutum ve gelişim özelliklerine göre yapılandırılmalıdır. Bu bağlamda, yasa teklifinde öngörülen ilk 4 yıllık zorunlu eğitim sonrasında, diğer bir ifadeyle 9-10 yaşındaki çocukların mesleğe yönlendirilmesi uygun değildir.
- Eğitimle ilgili kapsamlı değişiklik çalışmalarında bilimsel çevrelerin ve kamuoyunun yeterince görüşü alınmalıdır.

Yeni düzenlemenin eğitim sistemi üzerindeki muhtemel etkileri neler olabilir?

- Her şeyden önce, ilköğretimin ilkokul ve ortaokul olarak ikiye ayrılması ve bağımsız okullar olarak yapılandırılması, halihazırda yetersiz olan fiziki kapasitelerin (kalabalık sınıflar, ikili eğitim) daha da zorlanması anlamına gelecek ve yeni okul yapıları ihtiyacı ortaya çıkacaktır.
- Mevcut ilköğretim programının yeniden geliştirilmesi gündeme gelecektir. Oysa ülkemiz, ilköğretim programlarını 2006 yılında bütünüyle yenilemiş ve henüz bu

programları tam olarak uygulayamamış ve sonuçlarını yeterince izlememiş ve değerlendirmemiştir.

- Sınıf öğretmeni istihdamında 40-50 bin kişilik bir daralma ortaya çıkacak ve bu alanla ilgili bir istihdam sorunu yaşanacaktır. Öte yandan, 40-50 bin civarında branş öğretmeni (fen bilgisi, ilköğretim matematik, Türkçe) ihtiyacı ortaya çıkacaktır. Bu durum halen atama bekleyen öğretmen adaylarını daha da ümitsizliğe sürükleyecektir.
- Eğitim fakültelerinin öğretim programlarının ve kontenjanlarının yeniden gözden geçirilmesi ortaya çıkacaktır.
- İlkokuldan ortaokula geçişte program tercihlerinin öngörülmesi yeni bir merkezi sınavın ortaya çıkmasına ve çocuklarımızın daha erken yaşlarda dersanelere gitmesine yol açacaktır. Bu durum da, zaten merkezi sınav odaklı eğitim sistemimizin daha da sınav odaklı olmasını beraberinde getirecektir. Böylece, sınavların, çocuklarımızın ruh sağlığı üzerinde yarattığı olumsuz etkiler giderek artacaktır.

Sonuç:

Diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, Türkiye, 6,5 yıllık ortalama eğitim süresi ile 187 ülke içinde 123., uluslararası PISA sonuçlarına göre 34 OECD ülkesi içinde 32. sıradadır ve öğrenci başarıları yönünden okullar arasında büyük farklılıklar bulunmaktadır.

Herhangi bir eğitim sistemini düzenleme girişiminin; 1) daha çok insana eğitim fırsatı sunması, 2) eğitimin niteliğini geliştirmesi, 3) eğitimdeki eşitsizlikleri azaltması veya 4) eğitimin daha ekonomik sunulması olarak 4 temel kriter açısından değerlendirilmesi gerekir ki bu yeni düzenleme bu konularda bir iyileşme sağlayacak nitelikte görünmemektedir.

Hacettepe Üniversitesi Senatosu olarak, ulusumuzun geleceğini önemli ölçüde etkileyecek olan bu düzenlemeye ilişkin görüşlerimizi kamuoyu ile paylaşmayı toplumsal sorumluluğumuzun bir gereği olarak değerlendiriyoruz.

Saygılarımızla.

Hacettepe Üniversitesi Senatosu